



Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

27 päivänä helmikuuta 2020*

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Asetus (EU) N:o 1215/2012 – 15 artiklan 5 alakohta ja 16 artiklan 5 alakohta – Vakuutus suurten riskien varalta – Vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan välinen oikeuspaikkasopimus – Mahdollisuus vedota oikeuspaikkasopimukseen vakuutettua henkilöä vastaan

Asiassa C-803/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (ylin tuomioistuin, Liettua) on esittänyt 7.12.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 20.12.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

AAS ”Balta”

vastaan

UAB ”Grifs AG”,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Safjan (esittelevä tuomari) sekä tuomarit L. Bay Larsen ja N. Jääskinen,

julkisasiamies: G. Hogan,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- AAS ”Balta”, edustajanaan S. Drazdauskas, advokatas,
- UAB ”Grifs AG”, edustajinaan J. Milašauskienė, A. Bosaitė, M. Inta ja G. Abromavičius, advokatai,
- Liettuan hallitus, asiamiehinään K. Dieninis, R. Butvydytė ja G. Taluntytė,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Heller ja A. Steiblytė,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: liettua.

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) 15 artiklan 5 alakohdan ja 16 artiklan 5 alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain AAS ”Balta”, joka on Latviaan sijoittautunut vakuutusyhtiö, ja UAB ”Grifs AG” (jäljempänä Grifs), joka on Liettuaan rekisteröity vartiointiyhtiö, ja joka koskee vakuutuskorvauksen maksamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 1215/2012

- 3 Asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 15, 18 ja 19 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(15) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden olisi oltava hyvä, ja niiden olisi perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella. – –

– –

(18) Vakuutus-, kuluttaja- ja työsopimusten osalta heikompaa osapuolta olisi suojeltava tuomioistuimen toimivaltaa koskevilla säännöillä, jotka ovat hänen etujensa kannalta yleisiä sääntöjä suotuisimmat.

(19) Jollei tässä asetuksessa säädetyistä yksinomaista toimivaltaa koskevista perusteista muuta johdu, sopimuspuolten oikeutta sopia toimivaltaisesta tuomioistuimesta olisi kunnioitettava muissa sopimuksissa kuin vakuutus-, kuluttaja- ja työsopimuksissa, joissa sallitaan ainoastaan rajoitetumpi oikeus sopia tuomioistuimen toimivallasta.”
- 4 Asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimessa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”
- 5 Asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla.”
- 6 Säännöt, jotka koskevat toimivaltaa vakuutus sopimusta koskevissa asioissa ja jotka ovat asetuksen N:o 1215/2012 II luvun 3 jakson kohteena, sisältyvät asetuksen 10–16 artiklaan.
- 7 Asetuksen 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Vakuutus sopimusta koskevissa asioissa tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 6 artiklan ja 7 artiklan 5 alakohdan säännösten soveltamista.”

8 Asetuksen N:o 1215/2012 11 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään, että kanne sellaista vakuutuksenantajaa vastaan, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, voidaan nostaa muussa jäsenvaltiossa vakuutuksenottajan, vakuutetun tai edunsaajan nostamien kanteiden osalta sen paikkakunnan tuomioistuimissa, jossa kantajalla on kotipaikka.

9 Asetuksen 12 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Asiassa, joka koskee vastuuvakuutusta tai kiinteää omaisuutta koskevaa vakuutusta, kanne vakuutuksenantajaa vastaan voidaan lisäksi nostaa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui. Sama koskee tapauksia, joissa samalla vakuutus sopimuksella on vakuutettu sekä irtainta että kiinteää omaisuutta ja sama tapahtuma on aiheuttanut vahinkoa kummallekin.”

10 Asetuksen 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän jakson säännöksistä voidaan poiketa ainoastaan sopimuksella,

--

3) jonka tekevät vakuutuksenottaja ja vakuutuksenantaja, joista kummallakin on kotipaikka tai asuinpaikka sopimusta tehtäessä samassa jäsenvaltiossa, ja jossa annetaan tuon jäsenvaltion tuomioistuimille toimivalta myös sen tapauksen varalta, että vahinko sattuu ulkomailla, edellyttäen, että tällainen sopimus ei ole tuon jäsenvaltion lain vastainen;

4) joka tehdään sellaisen vakuutuksenottajan kanssa, jolla ei ole kotipaikkaa jäsenvaltiossa, paitsi jos vakuutus on pakollinen tai koskee jäsenvaltiossa olevaa kiinteää omaisuutta; tai

5) joka koskee vakuutus sopimusta, joka koskee yhtä tai useampaa 16 artiklassa tarkoitettua riskiä.”

11 Saman asetuksen 16 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Edellä 15 artiklan 5 [ala]kohdassa tarkoitettut riskit ovat seuraavat:

--

5) sen estämättä, mitä 1–4 kohdassa säädetään, kaikki vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II) 25 päivänä marraskuuta 2009 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/138/EY [(EUVL 2009, L 335, s. 1)] määritellyt ’suuret riskit’.”

12 Asetuksen N:o 1215/2012 25 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos asianosaiset, riippumatta heidän kotipaikastaan, ovat sopineet, että jäsenvaltion tuomioistuimen tai tuomioistuinten on ratkaistava tietystä oikeussuhteesta syntyneet tai mahdollisesti syntyvät riidat, kyseisellä tuomioistuimella tai kyseisillä tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista asia, paitsi jos sopimus sen aineellisen pätevyyden suhteen on tuon jäsenvaltion lain mukaan mitätön. Toimivalta on yksinomainen, jos asianosaiset eivät toisin ole sopineet. Toimivaltaa koskeva sopimus on tehtävä

a) kirjallisesti tai, jos se on tehty suullisesti, se on vahvistettava kirjallisesti;

b) sellaisessa muodossa, joka vastaa asianosaisten välille muodostunutta käytäntöä; tai

c) kansainvälisessä kaupassa sellaista muotoa noudattaen, joka vastaa kauppatapaa, jonka asianosaiset tuntevat tai joka heidän olisi pitänyt tuntea ja joka on kyseisen tyyppisten sopimusten osapuolten kyseisellä kaupan alalla laajalti tuntema ja säännöllisesti noudattama.”

13 Asetuksen 63 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovellettaessa yhtiön tai muun oikeushenkilön kotipaikka on paikkakunta, missä sillä on

- a) sääntömääräinen kotipaikka;
- b) keskushallinto; tai
- c) pääasiallinen toimipaikka.”

Direktiivi 2009/138

14 Direktiivin 2009/138, sellaisena kuin se on muutettuna 11.12.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2013/58/EU (EUVL 2013, L 341, s. 1) (jäljempänä direktiivi 2009/138), 13 artiklan 27 alakohdassa määritellään, mitä tässä direktiivissä tarkoitetaan käsitteellä ”suuret riskit”.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 15 Grifs tarjoaa turvapalveluja. ”Grifs AG” SIA, joka on rekisteröity Latviaan, omistaa Grifsin ja kaikki tämän osakkeet. Grifs AG ja Balta tekivät 31.7.2012 sopimuksen yleisestä vastuuvakuutuksesta (jäljempänä vakuutus sopimus), joka kattoi myös Grifsin siviilioikeudellisen vastuun.
- 16 Vakuutus sopimuksen yleisissä ehdoissa todetaan, että kaikki tähän sopimukseen liittyvät riidat ratkaistaan sopimusteitse ja että jos sopimuspuolet eivät pääse sopimukseen, riita ratkaistaan Latvian tuomioistuimissa Latvian tasavallan alueella voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.
- 17 UAB ”Jaunystės romantika” (Alytus, Liettua) omistamasta kultasepänteollisuudesta, jonka turvallisuudesta Grifs vastasi siitä tehdyn sopimuksen perusteella, varastettiin 21.8.2012 koruja ja käteistä rahaa. Nostettuaan liettualaisessa tuomioistuimissa kanteen korvauksen saamiseksi varkauden aiheuttamasta vahingosta Jaunystės romantika ja sen vakuutusyhtiö eli ERGO Insurance SE saivat korvauksen vahingosta ja oikeudenkäyntikuluista. Kyseinen tuomioistuin katsoi, että Grifs oli syyllistynyt törkeään huolimattomuuteen ja että aiheutunut vahinko ja mainitun yhtiön laiminlyönti olivat keskenään välittömässä syy-yhteydessä.
- 18 Tämän vahingonkorvausmenettelyn päätyttyä Grifs nosti kanteen Vilniaus apygardos teismasissa (Vilnan alueellinen tuomioistuin, Liettua), jotta Balta velvoitettaisiin maksamaan sille 114 941,58 euron suuruinen vakuutus korvaus korkoineen ja oikeudenkäyntikuluineen vakuutus sopimuksen perusteella. Vilniaus apygardos teismas totesi 21.11.2017 antamassaan ratkaisussa, ettei sillä ollut toimivaltaa käsitellä kanteen ja että vakuutus sopimuksen yleisten ehtojen mukaan kaikki tätä sopimusta koskevat riidat on ratkaistava latvialaisissa tuomioistuimissa Latvian lainsäädännön mukaisesti. Lisäksi Vilniaus apygardos teismas katsoi, että koska vakuutus sopimuksen tehnyt yhtiö eli Grifs AG omistaa Grifsin, ei ollut epäilystä siitä, että Grifs oli hyväksynyt, joskin välillisesti, kaikki sopimusehdot, mukaan lukien oikeuspaikan valintaa koskevat ehdot.
- 19 Grifsin valitettua tästä ratkaisusta Lietuvos apeliacinis teismas (Liettuan ylioikeus) kumosi ratkaisun 29.3.2018 antamallaan tuomiolla ja palautti asian Vilniaus apygardos teismasiin, jotta tämä lausuisi uudelleen Grifsin nostaman kanteen tutkittavaksi ottamisesta.
- 20 Tuomiossaan Lietuvos apeliacinis teismas katsoi, että se, että vakuutus sopimuksen sopimuspuolet olivat sopineet siitä, että tästä sopimuksesta syntyvät riidat ratkaistaisiin latvialaisissa tuomioistuimissa Latvian lainsäädännön mukaisesti, ei velvoittanut Grifsiä nostamaan kanteen yksinomaan

latvialaisissa tuomioistuimissa. Kyseisen tuomioistuimen mukaan nimittäin mainittu yhtiö on vakuutus sopimuksen mukaisena ”vakuutettuna” oikeutettu valitsemaan asetuksen N:o 1215/2012 11 artiklassa säädetyn vaihtoehtoisen tuomioistuimen.

- 21 Balta on tehnyt Lietuvos apeliacinis teismasin 29.3.2018 antamasta tuomiosta kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen eli Lietuvos Aukščiausiasis Teismasiin (ylin tuomioistuin, Liettua).
- 22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma siitä, ovatko yhteisöjen tuomioistuimen 12.5.2005 antamassaan tuomiossa Société financière et industrielle du Peloux (C-112/03, EU:C:2005:280) esittämät toteamukset taloudellisesti heikommassa asemassa olevien henkilöiden oikeussuojasta merkityksellisiä tapauksessa, jossa vakuutus kattaa ”suuria riskejä”, kun erityisesti 13.7.2017 annettu tuomio Assens Havn (C-368/16, EU:C:2017:546) otetaan huomioon.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa tässä yhteydessä yhtäältä, että kun vakuutettu toiminta täyttää asetuksen N:o 1215/2012 16 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettujen ”suurten riskien” kriteerit, lähtökohtaisesti olisi oletettava, että vakuutus oikeudellisen suhteen osapuolilla on taloudellisia voimavaroja ja niiden olisi oltava vapaita poikkeamaan kyseisen asetuksen II luvun 3 jaksoon sisältyvistä oikeuspaikkasäännöksistä. Kyseinen tuomioistuin katsoo toisaalta, että vakuutetun tilanne ja taloudelliset voimavarat eivät aina ole samat kuin vakuutusnottajalla. Tällaisessa tapauksessa voi siis osoittautua tarpeelliseksi varmistaa tasapaino vakuutus oikeudellisen suhteen osapuolilla olevien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Sopimusvapauden ja heikomman sopimuspuolen suojaamista koskevan tarpeen välinen raja ei kuitenkaan ole täysin selvä.
- 24 Tässä tilanteessa Lietuvos Aukščiausiasis Teismas on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [asetuksen N:o 1215/2012] 15 artiklan 5 alakohtaa ja 16 artiklan 5 alakohtaa tulkittava siten, että jos kyseessä on suurten riskien vakuutus, vakuutusnottajan ja vakuutusnottajan väliseen vakuutus sopimukseen sisältyvään oikeuspaikkasopimukseen voidaan vedota sellaista kyseisellä vakuutus sopimuksella vakuutettua henkilöä vastaan, joka ei ole nimenomaisesti hyväksynyt kyseistä oikeuspaikkasopimusta ja jonka koti- tai sijoittautumispaikka on muussa jäsenvaltiossa kuin vakuutusnottajalla ja vakuutusnottajalla?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 1215/2012 15 artiklan 5 alakohtaa ja 16 artiklan 5 alakohtaa tulkittava siten, että oikeuspaikkasopimukseen, joka sisältyy vakuutusnottajan ja vakuutusnottajan tekemään viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettuja ”suuria riskejä” kattavaan vakuutus sopimukseen, voidaan vedota sellaista kyseisellä vakuutus sopimuksella vakuutettua henkilöä vastaan, joka ei ole vakuutusalan ammattilainen, joka ei ole hyväksynyt kyseistä oikeuspaikkasopimusta ja jonka kotipaikka on muussa jäsenvaltiossa kuin vakuutusnottajalla ja vakuutusnottajalla.
- 26 Tältä osin on muistutettava, että koska asetuksen N:o 1215/2012 15 ja 16 artiklassa toistetaan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 13 ja 14 artiklan sanamuoto, unionin tuomioistuimen antama tulkinta jälkimmäisen asetuksen säännöksistä pätee asetuksen N:o 1215/2012 vastaaviin säännöksiin (ks. analogisesti tuomio 31.1.2018, Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, 36 kohta).

- 27 On riidatonta, että asetuksen N:o 1215/2012 II luvun 3 jaksossa säädetään vakuutus sopimusta koskeissa asioissa sovellettavista erityisistä toimivaltasäännöistä, joiden tarkoituksena on suojella heikompaa sopimuspuolta säännöillä, jotka ovat hänen etujensa kannalta yleisiä sääntöjä suotuisimmat, kuten kyseisen asetuksen johdanto-osan 18 perustelukappaleessa todetaan (tuomio 31.1.2018, Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 28 Niinpä yhtäältä asetuksen N:o 1215/2012 11 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään, että vakuutuksenottaja, vakuutettu tai edunsaaja voi nostaa kanteen sellaista vakuutuksenantajaa vastaan, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, sellaisessa muussa jäsenvaltiossa, jossa kantajalla on kotipaikka. Toisaalta asetuksen 12 artiklassa säädetään, että asiassa, joka koskee vastuuvakuutusta tai kiinteää omaisuutta koskevaa vakuutusta, kanne vakuutuksenantajaa vastaan voidaan lisäksi nostaa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui. Näillä säännöillä taataan, että heikompi osapuoli, joka haluaa nostaa kanteen vahvempaa osapuolta vastaan, voi tehdä niin helposti saatavilla olevassa jäsenvaltion tuomioistuimessa.
- 29 Asetuksessa N:o 1215/2012 säädetään kuitenkin joidenkin tapausten osalta mahdollisuudesta poiketa vakuutus sopimusasioissa sovellettavista toimivaltasäännöistä sopimuksella; näin voidaan muun muassa asetuksen 15 artiklan 5 alakohdan mukaan tehdä sopimuksella, joka koskee yhtä tai useampaa asetuksen 16 artiklassa tarkoitettua riskiä koskevaa vakuutus sopimusta.
- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää nyt käsiteltävässä asiassa, että pääasiassa kyseessä oleva vakuutus sopimus koskee niitä ”suuria riskejä”, jotka mainitaan asetuksen N:o 1215/2012 16 artiklan 5 alakohdassa, jossa viitataan direktiiviin 2009/138, jonka 13 artiklan 27 alakohdassa määritellään suurten riskien käsite ja vahvistetaan tietyt tähän käsitteeseen kuuluvat riskikategoriat.
- 31 Tässä yhteydessä on tutkittava, voiko tällaiseen sopimukseen sisällytetty oikeuspaikkasopimus sitoa vakuutettua kolmatta osapuolta, joka ei ole kyseisen vakuutus sopimuksen sopimuspuoli ja joka ei ole hyväksynyt tämän sopimuksen ehtoja.
- 32 Sen selvittämiseksi, voiko vakuutettua sitoa ”suuren riskin” kattavaan vakuutus sopimukseen nähden kolmantena osapuolena oikeuspaikkasopimus, jonka mukaan vain vakuutusyhtiön kotipaikan tuomioistuimet ovat toimivaltaisia, on tarkasteltava asetuksen N:o 1215/2012 15 artiklan 5 alakohdan sanamuotoa sekä tässä asetuksessa vakuutus sopimusasioita varten säädettyjen sääntöjen rakennetta, niiden syntyhistoriaa ja niiden taustalla olevia tavoitteita.
- 33 Ensinnäkin asetuksen N:o 1215/2012 15 artiklan 5 alakohdan sanamuodosta voitaisiin kyllä katsoa siltä osin kuin tässä alakohdassa mainitaan vain vakuutus sopimusta koskevat oikeuspaikkasopimukset eikä – toisin kuin saman 15 artiklan 3 ja 4 alakohdassa – oikeuspaikkasopimuksen sopimuspuolia, että kun ”suuren riskin” kattavaan vakuutus sopimukseen sisältyy pätevä oikeuspaikkasopimus, tähän sopimukseen voi vedota kuka tahansa henkilö, joka haluaa käyttää oikeuksiaan kyseisen vakuutus sopimuksen nojalla, ja näin voidaan tehdä myös vakuutettua kolmatta osapuolta vastaan.
- 34 Asetuksen N:o 1215/2012 15 artiklan 5 alakohdan sanamuodon ja artiklan muiden alakohtien sanamuodon välinen ero selittyy kuitenkin kyseisen artiklan syntyhistorialla. Kuten Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkitsemista Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan pöytäkirjaan tehtyä yleissopimusta koskevan P. Schlosserin selvityksen (EYVL 1979, C 59, s. 71) 140 kohdasta ilmenee, ensin mainitun yleissopimuksen täydentämiseksi Yhdistyneen kuningaskunnan liittyessä siihen vuonna 1978 päätettiin laatia – joutumatta määrittelemään abstraktia ja yleistä kriteeriä, jolla olisi rajattu tilanteet, joissa oikeuspaikkasopimukset olisivat sallittuja – luettelo

vakuutus sopimuksista, joissa oikeuspaikkasopimukset myös olisivat sallittuja. Kuten kyseisen selvityksen mainitusta kohdasta ilmenee, tällaisella lisäyksellä ei kuitenkaan mitenkään pyritty tekemään oikeuspaikkasopimuksista sellaisia, että niihin voitaisiin vedota kolmansia osapuolia vastaan.

- 35 Toiseksi asetuksen N:o 1215/2012 II luvun 3 jakson säännösten rakenteesta on huomattava, että asetuksella N:o 44/2001 laajennettiin niiden henkilöiden luetteloa, jotka voivat nostaa vakuutuksenantajaa vastaan kanteen tuomioistuimessa, sisällyttämällä myös vakuutetut viimeksi mainitun asetuksen 9 artiklan 1 kohdan b alakohtaan, josta on tullut asetuksen N:o 1215/2012 11 artiklan 1 kohdan b alakohta, tekemättä mitään eroa vakuutettujen riskien lajin mukaan. Vakuutetuille näin annettu suoja olisi kuitenkin tehoton, jos toimivaltainen tuomioistuin määräytyisi ”suuria riskejä” koskevien vakuutus sopimusten osalta sellaisen oikeuspaikkasopimuksen perusteella, jota vakuutettu ei ole hyväksynyt.
- 36 Kolmanneksi asetuksen N:o 1215/2012 II luvun 3 jakson taustalla olevista tavoitteista on jo todettu oikeuskäytännössä, että jos vakuutus sopimus on tehty kolmannen hyväksi, tällaiseen sopimukseen sisältyvään oikeuspaikkasopimukseen, jota kolmas ei ole hyväksynyt, voidaan vedota tätä vastaan vakuutus sopimuksesta syntyneen riidan tapauksessa vain, jos sillä ei vaaranneta tavoitetta suojata taloudellisesti heikommassa asemassa olevaa henkilöä (tuomio 12.5.2005, Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, EU:C:2005:280, 38 kohta).
- 37 Niinpä unionin tuomioistuin on muistuttanut, että vakuutusasioissa oikeuspaikkasopimukseen pätee edelleen tiukasti tavoite suojata taloudellisesti heikommassa asemassa olevaa henkilöä (tuomio 13.7.2017, Assens Havn, C-368/16, EU:C:2017:546, 36 kohta).
- 38 On kuitenkin tutkittava, päteekö tämä toteamus samalla tavalla ”suuren riskin” kattavien vakuutus sopimusten alalla, jossa vakuutetuilla voi vakuutuksenantajien ja vakuutuksenottajien tavoin olla huomattavia taloudellisia voimavaroja.
- 39 Tältä osin on riidatonta, että unionin lainsäätäjät on antanut vakuutuksenottajalle ja vakuutuksenantajalle näillä olevien taloudellisten voimavarojen perusteella oikeuden valita toimivaltainen tuomioistuin, myös niin, että poiketaan asetuksen N:o 1215/2012 II luvun 3 jaksossa säädetyistä suojaavista toimivaltasäännöistä. Kuten tämän tuomion 34 kohdassa mainitusta P. Schlosserin selvityksestä ilmenee, sopimuspuolille annetulla oikeudella poiketa yleisistä toimivaltasäännöistä sellaisten sopimusten yhteydessä, joista on sittemmin tullut ”suuren riskin” kattavia vakuutus sopimuksia, oli tarkoitus ottaa huomioon se, että koska asianomaiset yritykset olivat voimavaroiltaan vahvoja yrityksiä, vakuutus sopimuksen sopimuspuolet olivat tasavertaisessa asemassa eikä heikomman sopimuspuolen lisäsuojelu ollut perusteltua.
- 40 Tästä toteamuksesta ei kuitenkaan voida päätellä, että vakuutetulla sekä vakuutuksenantajilla ja vakuutuksenottajilla on identtiset tai samankaltaiset taloudelliset voimavarat. Niinpä se, voidaanko ”suuren riskin” kattavaan vakuutus sopimukseen nähden kolmatta osapuolta pitää taloudellisesti heikommassa asemassa olevana henkilönä, ei riipu vain siitä, että sopimuspuolten välinen vakuutus sopimus kuuluu ”suuren riskin” kattavien vakuutus sopimusten kategoriaan.
- 41 On siis katsottava, että oikeutta poiketa yleisistä toimivaltasäännöistä ”suuren riskin” kattavissa vakuutus sopimuksissa sovelletaan vain sopimuspuolten välisissä suhteissa eikä sitä pääsääntöisesti voida ulottaa koskemaan vakuutettua kolmatta osapuolta.
- 42 Tältä osin unionin tuomioistuin on jo korostanut, että sen tapauskohtainen arviointi, voidaanko henkilöä pitää heikompana osapuolena, johtaisi oikeudellisen epävarmuuden vaaraan ja olisi vastoin asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 15 perustelukappaleessa ilmaistua mainitun asetuksen tavoitetta, jonka mukaan tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä (ks. vastaavasti tuomio 20.7.2017, MMA IARD, C-340/16, EU:C:2017:576, 34 kohta).

- 43 Tämä toteamus pätee varsinkin ”suuren riskin” kattavien vakuutus sopimusten alalla. Direktiivin 2009/138 13 artiklan 27 alakohdassa nimittäin säädetään – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin perustellusti toteaa – useista yhdessä arvioitavista kriteereistä, joiden soveltaminen ei aina ole järjestelmällistä. Tämä arviointi voi edellyttää perusteellisia ja potentiaalisesti monimutkaisia tarkastuksia, mikä olisi vastoin aikomusta tehdä toimivaltasäännöistä ennustettavia.
- 44 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä kuitenkin katsotaan, että asetuksen N:o 1215/2012 II luvun 3 jakson taustalla olevasta suojelutavoitteesta seuraa, että mainitussa jaksossa säädettyjä toimivaltaa koskevia erityissäännöksiä ei voida soveltaa henkilöihin, joilla ei ole tällaista suojelun tarvetta (ks. vastaavasti tuomio 31.1.2018, Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Vaikka tästä seuraa, ettei mikään erityissuoja ole tarpeen sellaisten vakuutusalan ammattilaisten välisissä suhteissa, joista kenenkään ei voida olettaa olevan muihin nähden heikommassa asemassa (tuomio 31.1.2018, Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), on riidatonta, että nyt käsiteltävässä asiassa vakuutettuna oleva kolmas osapuoli eli Grifs ei ole vakuutusalan ammattilainen.
- 46 Esitettyyn kysymykseen on siis vastattava, että asetuksen N:o 1215/2012 15 artiklan 5 alakohtaa ja 16 artiklan 5 alakohtaa on tulkittava siten, että oikeuspaikkasopimukseen, joka sisältyy vakuutuksenottajan ja vakuutusenantajan tekemään viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettuja ”suuria riskejä” kattavaan vakuutus sopimukseen, ei voida vedota sellaista kyseisellä vakuutus sopimuksella vakuutettua henkilöä vastaan, joka ei ole vakuutusalan ammattilainen, joka ei ole hyväksynyt kyseistä oikeuspaikkasopimusta ja jonka kotipaikka on muussa jäsenvaltiossa kuin vakuutuksenottajalla ja vakuutusenantajalla.

Oikeudenkäyntikulut

- 47 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 15 artiklan 5 alakohtaa ja 16 artiklan 5 alakohtaa on tulkittava siten, että oikeuspaikkasopimukseen, joka sisältyy vakuutuksenottajan ja vakuutusenantajan tekemään viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettuja ”suuria riskejä” kattavaan vakuutus sopimukseen, ei voida vedota sellaista kyseisellä vakuutus sopimuksella vakuutettua henkilöä vastaan, joka ei ole vakuutusalan ammattilainen, joka ei ole hyväksynyt kyseistä oikeuspaikkasopimusta ja jonka kotipaikka on muussa jäsenvaltiossa kuin vakuutuksenottajalla ja vakuutusenantajalla.

Allekirjoitukset